

लोकप्रियसाहित्यग्रन्थमाला-39

Ādi Śaṅkara
Laghuprabandhāvaliḥ
आदिशङ्करलघुप्रबन्धावलिः

Editor
Gautam Patel

Rashtriya Sanskrit Sansthan
New Delhi - 110058

लोकप्रियसाहित्यग्रन्थमाला - 39

Ādi Śaṅkara
Laghuprabandhāvaliḥ
आदिशङ्करलघुप्रबन्धावलिः

: Editor :
GAUTAM PATEL

RASHTRIYA SANSKRIT SANSTHAN
NEW DELHI

Preface

Once upon a time in the past the common man of India was under the spell of foreign scholars and whatever they have said was regarded as Brahma-Vākya. Slowly great scholars came, some of them have dispelled the darkness of such illusion of a common man. Now Bharata (I would prefer to refer India as Bharata because this name of this land is traceable even in Mantra of Rigveda. See – विश्वामित्रस्य रक्षति ब्रह्मेदं भारतं जनम् । - III-53-12. It is now high time to change the name of India into Bharata just as Cylone is changed as Srilanka) is free and people of Bharata should know how to sell their goods in world market.

I have started, as the President of Sanskrit Seva Samiti, an ambitious project of publishing all the works of Ādi Śaṅkarācārya in Sanskrit along with Gujarati translation. Uptill now followings works are already published.

1. Stotravalī (all the stotras of Śaṅkarācārya—second edition)
2. Viṣṇu-Sahasra-nāma-bhāṣyam (second edition)
3. Bhagavad-Gītā (out of print)
4. Upaniṣad-Bhāṣya (Íśa, Kena, Katha, Muṇḍaka, Praṣṇa and Aitareya)
5. Upaniṣad-Bhāṣya (Taittirīya, Māṇḍūkya with Gauḍapāda-kārika and Śvetaśvatara)
6. Viveka-cūdāmani (with Sarvavedanta-siddhānta-sāra-saṁgrahaḥ, Ātma-bodha and Aparokśānubhūti)

अनुक्रमः

• Introduction	१
• अद्वैतपञ्चरत्नम् ॥	३३
• अद्वैतानुभूतिः ॥	३४
• अध्यात्मपटलविवरणम् ॥	४१
• अनात्मश्रीविगर्हणम् ॥	४३
• अपरोक्षानुभूतिः ॥	४६
• आत्मबोधः ॥	५८
• आत्मा-अनात्माविवेकः ॥	६४
• एकश्लोकी ॥	७४
• कौपीनपञ्चकम् ॥	७५
• गोवर्धनमठाम्नायः ॥	७६
• जीवन्मुक्तानन्दलहरी ॥	७७
• ज्योतिर्मठाम्नायः ॥	८०
• ज्योतिष्पीठ-शंकराचार्य-परम्परा ॥	८१
• तत्त्वबोधः ॥	८३
• तत्त्वोपदेशः ॥	८९
• दशश्लोकी ॥	९६
• दृग्-दृश्यविवेकः ॥	९८
• निर्वाणमञ्जरी ॥	१०२
• पञ्चीकरणम् ॥	१०४
• प्रबोधसुधाकरः ॥	१०६
• प्रलापस्तुतिः ॥	१२७
• प्रश्नोत्तररत्नमालिका ॥	१३०
• प्रौढानुभूतिः ॥	१४०
• ब्रह्मज्ञानावलीमाला ॥	१४३
• ब्रह्मानुचिन्तनम् ॥	१४५

संकल्पात्मकत्वाविशेषात् । बुद्धेर्ह्यपूर्वो विषयः । चित्तस्य पूर्वानुभवः । मनसो बाह्याभ्यन्तरश्च । अहंकारस्य त्वनात्मोपरक्त आत्मैवेति । प्राणादि-वायुपंचकं नाम प्राणापानसमानोदानव्यानरूपाः । तेषां स्थानविशेषा उच्यन्ते-

हृदि प्राणो गुदेऽपानः समानो नाभिसंस्थितः ।

उदानः कंठदेशस्थो व्यानः सदर्वशरीरगः ॥

एतेषां विषयाः । प्राणः प्रागननवान् अपानः अवागननवान् । उदान ऊर्ध्वमननवान् । समानः समीकरणवान् । व्यानः विष्व-गननवान् ॥ २४ ॥

एतेषामुपवायवः पंच । नागः कूर्मश्च कृकरो देवदत्तो धनंजय इति । एतेषां विषयाः-

नागादुद्गिरणं चापि कूर्मादुन्मीलनं तथा ।

धनंजयात् पोषणञ्च देवदत्ताच्च जृंभणम् ॥

कृकराच्च क्षुतं जातमिति योगविदो विदुः ।

एतेषां ज्ञानेन्द्रियादीनामधिपतयो दिगादयः ॥

दिग्वातार्कप्रचेतोऽश्विवह्नीन्द्रोपेन्द्रमित्रकाः ।

तथा चंद्रश्चतुर्वक्त्रो रुद्रः क्षेत्रज्ञ ईश्वरः ॥

विशिष्टो विश्वस्रष्टा च विश्वयोनिरयोनिजः ।

क्रमेण देवताः प्रोक्ताः श्रोत्रादीनां यथाक्रमात् ॥

एषु प्राणमयकोषः क्रियाशक्तिमान् कार्यरूपः । मनोमयः इच्छाशक्तिमान् करणरूपः । विज्ञानमयो ज्ञानशक्तिमान् कर्तृरूपः । एतत् सर्वं मिलितं लिङ्गशरीरमित्युच्यते । कोषत्रयमुच्यते ॥ २५ ॥

तथा चोक्तं-

पंचप्राणमनोबुद्धिदशेन्द्रियसमन्वितम् ।

अपंचीकृतभूतोत्थं सूक्ष्मांगं भोगसाधनम् ॥ २६ ॥

लीनमर्थं गमयतीति व्युत्पत्त्या लिङ्गं शरीरमित्युच्यते । कथं लीनम् ? श्रवणमननादिना गमयति ज्ञापयति । शीर्यत इति व्युत्पत्त्या

Rashtriya Sanskrit Sansthan
(Deemed University)
56-57, Institutional Area, Janakpuri
New Delhi-110058